

2011-03-21

Arbetsmarknadsdepartementet
Registrator
103 33 Stockholm

Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter (SOU 2010:70)

Pensionärernas Riksorganisation (PRO) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet "Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter".

När utredningen diskuterar de mänskliga rättigheterna prioriteras de medborgerliga och politiska rättigheterna före ekonomiska och sociala. Denna prioritering utgör ett exempel på ett klassiskt dilemma när frågor om mänskliga rättigheter förs på tal. Traditionellt har mänskliga rättigheter förknippats med frågor som rör möjligheterna att utöva demokratiska rättigheter. Människor ska inte förmenas sin rätt att uttrycka sin mening oavsett etnicitet, kön, sexuella läggning etc.

FN har antagit en rad konventioner som berör de mänskliga rättigheterna. Konventionerna från 1966 om medborgerliga och politiska rättigheter samt om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, ska tillmätas samma värde. De medborgerliga rättigheterna ska med andra ord inte prioriteras före några andra.

Vad är kränkning av de mänskliga rättigheterna

Äldre människor utsätts i olika sammanhang för diskriminering, som bör betraktas som brott mot mänskliga rättigheter. I många fall är det dock svårt att besluta om sanktioner mot dessa kränkningar. Grunden för kränkningarna är den sk ålderismen, som kort innebär att stereotypa föreställningar om åldrar styr hur äldre bemöts och behandlas i vårt samhälle. Några exempel får illustrera detta:

Äldre personer är underrepresenterade i beslutande församlingar
Äldre har stora svårigheter på arbetsmarknaden

PRO

PENSIONÄRERNAS RIKSORGANISATION

Box 3274, 103 65 Stockholm. Adolf Fredriks Kyrkogata 12, 1 tr. Telefon 08-701 67 00. Fax: 08-10 66 40.

E-post: info@pro.se Hemsida: www.pro.se

Personer över en viss ålder kan inte teckna försäkringar, även när det inte finns samband med skaderisk och ålder

Äldre har svårare att få låna

Personer över 65 år nekats bilstöd och personlig assistans om de inte har haft denna rättighet sedan tidigare

Personer som fyllt 79 år utesluts i samband med flera opinionsundersökningar

Skälen till varför äldre diskrimineras i exemplen ovan och i många andra sammanhang, varierar men i grunden handlar det om en ålderism där äldre människor inte värderas lika högt som yngre och medelålders.

I uppdraget för en myndighet som bevakar frågor om mänskliga rättigheter, utifrån perspektivet att alla medborgare ska behandlas lika, måste ingå att motverka ålderismen. Uppgiften försvåras av att det inte alltid går att lagligt reglera konsekvenserna av denna ålderism. Det går naturligtvis inte att fastställa i lag att pensionärernas andel i partiernas vallistor ska motsvara deras andel av befolkningen. Vad dock myndigheten kan göra är att ange lösningar som till en del kan kompensera för det bristfälliga inflytandet i politiska församlingar. Sådana lösningar kan vara väl fungerande pensionärsråd.

Tillägg i lagar om mänskliga rättigheter

PRO menar att förslagen i betänkandet inte helt lever upp till sina utgångspunkter när man säger att "Däremot gäller rättigheterna i lika hög grad för alla landets invånare i enlighet med principen om icke-diskriminering."

På en rad områden inom hälso- och sjukvård och socialtjänst är olikheterna i landet oacceptabelt stora för medborgarna, och rimmar inte alls med devisen om likabehandling som alla FN konventioner slår fast.

Visserligen föreslår delegationen att en bestämmelse införs i kommunallagen om att kommuner och landsting ska bedriva sin verksamhet med respekt för den enskildes mänskliga rättigheter. Motsvarande bestämmelser föreslås även som tillägg i hälso och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen. Förslagen må vara vällovliga men ändrar inte de stora skillnader som idag råder mellan landets kommuner. En allmänt formulerad lagparagraf övertygar knappast en kommunalpolitiker om att hans eller hennes politik leder till att enskildas mänskliga rättigheter kränks. Samma förhållande gäller inom sjukvården där skillnaderna är stora mellan huvudmännen och där äldre ofta får en sämre sjukvård än yngre. Det går att ge en mängd exempel på detta.

En lagstiftning för att garantera likvärdiga villkor mellan landets medborgare och som därmed motverkar att enskildas mänskliga rättigheter kränks måste skärpas betydligt, till priset av att den kommunala självstyrelsen inskränks.

Allmänt formulerade lagtexter kanske tillgodoser politikerns önskemål om att framstå som handlingskraftiga men de åstadkommer inte något substantiellt.

Avslutning

Vår organisation har svårt att ta ställning till behovet av en särskild institution för att stärka skyddet och öka genomslaget för mänskliga rättigheter. Det enda riktigt bärande skälet är väl att olika internationella konventioner lyfter fram att sådana institutioner ska inrättas. Vi har redan myndigheter som skulle klara den uppgiften men enligt dessa konventioner uppfyller de inte kravet på självständighet gentemot regeringen. Den föreslagna institutionen ska dock utses av riksdagen för att därmed få denna självständighet. Oavsett organisationsform för den nya myndigheten är det viktigt att den tar fram instrument för att kunna följa utvecklingen av mänskliga rättigheter för äldre personer.

.

Stockholm den 2011-03-21

PENSIONÄRERNAS RIKSORGANISATION

Curt Persson
Ordförande

Guy Lööv
Ombudsman